

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.
№ 39

Prenumerationspris:
Helt år Emk. 200:—
Halvt " " 125:—
I utlandet:
Helt år Emk. 350:—
Halvt " " 200:—

UTKOMMER
ALLA ONSDAGAR
Redaktion:
Svenska Folkförbundet
Ans. red.: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspreis
enligt överenskom-
melse.
För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

28 okt.
1925

DEN SVENSKA RIKSEN- HETENS UPPKOMST.

En intressant historisk
avhandling av prof.

B. Nerman.

Ur „Karlskrona Tidningen“ 13
oktober.

I dagarna utkommer en ny
avhandling av professor Birger
Nerman, som därmed publicerar
resultaten av sina undersök-
ningar om den svenska riksen-
hetens tillblivelse. Genom sina
jämförande studier av de litte-
rära källorna och det arkeolo-
giska materialet från mitten och
senare hälften av första årtusendet
efter Kristi födelse har professor
Nerman fått fram en bild av den
utveckling, varigenom det svenska
riket uppkommit, som är väsent-
ligt olika dem, som den fornhisto-
riska forskningen förut godtagit.

Enligt vad vetenskapsmännen
tidigare ansett, existerade omkring
år 500 e. Kr. ett större, mera
enhetligt sveavälde med Mälartrak-
terna som centrum. Söder härom
funnos flera självständiga områden,
av vilka Västergötland, Östergöt-
land, Öland och Gotland äro de
viktigaste, och möjligen ha dessa
först varit förenade till ett stats-
förbund. Under tiden 500—550
anfalla svearna de sydligare sta-

terna och erövra den ena efter
den andra, så att det svenska
rikets uppkomst är fullbordad
redan omkring år 550.

Denna bild formades emellertid
på en tid, då de litterära källorna
om Nordens forntid ansågos ur
historisk synpunkt så gott som
värdelösa. På senare åren har
emellertid en annan uppfattning
härvidlag gjort sig gällande och
källor, som tidigare icke beaktats,
framstå nu som dokument av utom-
ordentlig betydelse. Att de
gamla sagorna i själva verket
oftast återgå på verkliga tilldra-
gelser och förhållanden, får nu
anses som allmänt erkänt — pro-
fessor Nerman har själv på detta
område gjort den väsentliga och
avgörande insatsen genom en rad
skarpsinniga undersökningar, där
han ställt de gamla sagornas
innehåll i belysning av det arkeolo-
giska materialet. Det har visat
sig, att dylika jämförelser varit
utomordentligt fruktbara, och upp-
repade gånger har den framställ-
ning om utvecklingens gång, som
lämnats av de litterära källorna,
blivit bekräftad genom studiet
av fyndmaterialet från arkeolo-
giska grävningar.

Just genom en dylik jämförande
undersökning är professor Ner-

man nu i tillfälle att fastslå, att
det svenska rikets uppkomst i
själva verket är en långvarigare
procedur, än vad man hittills van-
ligen antagit.

Källorna vittna om, att sve-
arna omkring år 550 erövrat Got-
land och under tiden 550—575
västgötariket, till vilket även hörde
Dalsland och kanske Bohuslän
samt norra Halland. Gotlands
erövring återspeglas på ett sär-
skilt tydligt sätt av det arkeolo-
giska materialet. Dessa erövrin-
gar ha tydligen skett under svea-
konungen Adils. Under den när-
mast följande tiden har man levat
i fred och befast de gjorda eröv-
ringarna. Särskilt gäller detta
Bröt-Anunds regering under förra
hälften av 600-talet. Hans son Ing-
jald Illråde söker ytterligare be-
fästa enheten genom att ta livet
av de småkonungar, som funnos
i olika delar av hans välde. Ing-
jald försöker vidare lägga under
sig Östergötland och områden
söder därom, men östgötakonun-
gen söker förbund med konung
Ivar Vidfamne, som regerade
över Skåne och antagligen även
över områdena norr därom. Ivar
anfaller Ingjald och bemäktigar
sig hans välde samt bildar ett
stort danskt-svenskt rike. Han

blir således den första unionskonungen. Vid Ivars död faller hans stora rike sönder, men det samlas åter av hans dotterson Harald Hildetand. Svearna och västgötarna göra emellertid uppror och anfalla Harald. Slaget står vid Bråviken på Bråvalla hed. Svearna segra och erövra sedan Östergötland. Detta har inträffat framemot år 750. Senare gå de till anfall även mot Småland, Öland och Blekinge och erövra även dessa landsändar. Under senare hälften av 700-talet kan således det svenska rikets uppkomst anses ha varit ett fait accompli.

Det rike, som således förelåg samlat, var naturligtvis icke en stat i nutida mening. De olika områdena hade ju sina egna lagar till långt fram i medeltiden. Men det rike, som möter oss vid vikingatidens början, var dock i viktiga avseenden en enhet. Det fanns en gemensam konung, och de olika områdena voro skattskyldiga under denne. Vidare förenades områdena genom gemensamt krigsväsende och kanske även en viss gemensamhet i religiöst avseende.

Detta är i all korhet huvudragen i professor Nermans framställning — den digra avhandlingen med dess bredd och detaljrikedom kommer säkerligen att väcka uppmärksamhet såväl bland fackmännen som bland alla dem, vilka äro intresserade av vårt lands äldsta historia. Många problem, vars lösning förut syntes dunkel, bliva här klarlagda. Därigenom att professor Nerman är på en gång både arkeolog och språkman, har han kunnat ta itu med problemen från två håll och därigenom vunnit resultat, som annars icke varit möjliga att uppnå. De äldsta litterära källorna ha åter visat sig — rätt uppfattade — som historiskt sett värdefulla dokument — det är dock icke mer än ett par årtionden sedan de gamla sagorna alla över en kam av historikerna lämnades ur

räkningen som värdelösa. Det är ett faktum, som kan ihågkommas, då man hör litterära urkunder även på andra områden utdömas. Vad som betraktas som en saga i dag kan forskningen i morgon få anledning att se som en skildring av historisk verklighet.

Finlands sjömansmission fyller 50 år.

Under de senaste veckorna har på finska och svenska språken hållits stora fester i vår närmaste huvudstad, Helsingfors, med anledning av den finska sjömansmissionens 50-årsjubileum. — Säkerligen kan intet av de nordiska länderna glädja sig åt en så stark ingång i hela folket i fråga om sjömanssaken som just Finland. I jubileumsfesten har även landets president och flera av dess mest bemärkta män på ett verksamt sätt deltagit. — Till högtidligheterna voro jämväl samtliga nordens sjömansvårdsarbetare inbjudna. Undertecknad hade även ihågkommits med en inbjudan och fick vid ett tillfälle, då hälsningar framburos från skilda verksamhetsfält, anledning att bl. a. bringa i erinran estlandssvenskarnas sjöfart på kusterna hemma samt till Finlands sjöstäder och till Sverige.

Efter jubileets firande hölls en allmän nordisk sjömansvårdskonferens, varvid viktiga gemensamma frågor kommo under behandling. Därvid beslöts bl. a. gemensamt uppträdande för Sverige, Finland, Norge och Danmark i vissa konsulära angelägenheter rörande sjöfolket. — Vid jubileumsfesten hade bl. a. också uttalats en önskan om Estlands snara upptagande av sjömansmission i utländska hamnar och beslöt man med anledning därav göra en hänvändelse till Estlands kyrka.

Den som haft ledningen såväl i fråga om 50-årsfesten som om konferensen är sekreteraren i Finlands sjömansmissionssällskap, prosten Toivo Waltari, en

man klippt och skuren för sin post. Till honom i första hand går också gästernas tack.

Reval den 21. 10. 1925.

Erik Petzäll.

Ormsö.

“O, ve, vart tog Noakskorp vägen?” suckar “Magnus Hof” i Kustbon Nr. 36 på tal om Magnushof mangårdsbyggnad samt hit hörande jordareal, som skulle tillfalla kommunen. Jo, det ser verkligen ut, som om den “korp” råkat förbi befolkningens näsa igen. Ty sedan kommunalrådet gjort sitt beslut om fastighetens övertagande hava statens lantmätare varit här och dragit stora streck över alla de tidigare gjorda beräkningarna. Kommunen har sedan alltsedan 1919 gjort anställningar om att få bli ägare till fastigheten men hava vederbörande ämbetsverk förhalat tiden och efter allt att döma kommer väl det väntade svaret först sedan hela härligheten ramlat i backen.

Magnushof, Magnushof, ja! För några veckor tillbaka var det igen medelpunkten för de flestas tankar, fruktan och hopp. Ty nu skulle godset slutgiltigt utdelas och “böneskrifter” inlämnades i hundratals. Vilket hade till följd, att de stackars lantmästarne alldeles tappade huvudet och huvudstupa lämnade vår otacksamma ö. Nästa vår skulle de komma igen, var deras avskedshälsning till de förbluffade jordbehövande. När skall det ändå bli klarhet i saken?! Och frid i sinnena. Näp-peligen har något annat gods i Estland varit orsaken till så många skrivelser, strid och oenigheter som just detta ökända Magnushof. —

Kooperativa handelsföreningen har fått veta, att fastigheten i Hullo, där affären är inrymd, kommer att säljas, köpeskillingen — 650.000 Emk: Få se, om föreningen lyckas knäcka den nöten, d. v. s. kunna anskaffa denna för våra förhållanden svindlande summa. —

Härvarande grekisk-ortodoxa församlings byggnader och jordområden tyckas vara utan ägare. Församlingen existerar endast på papper och i f. d. poppens kyrkoböcker. Byggnaderna förfalla, kyrkan själv likaså. Ett par f. d. medlemmar av församlingen hava försökt församla spillrorna av den en gång så talrika "rättrogna" för att fatta beslut om egendomen men ingen kom. Poppen kom förr hit för att åtminstone, begrava sina församlingsbor men enligt förljudande lär han av sitt konsistorium vara fråntagen även denna sin sista befogenhet. Vilket dock ej förhindrar den förr så mäktige prelaten att göra sig till förvarare av kyrkans nycklar så att heller ingen annan får sätta sin fot i helgedomen. Församlingens begravningsplats ligger under fäfat — allt en bild av en ohjälplig förödelsens styggelse, ett dystert menetekel över den förr så stolt och hänsynslöst framstövlande asiatstatens kyrka. Sannerligen om det ej vore på tiden, att vår fagra ö med det första befriades från detta vanprydande och dystra moskovitminne! —

Vårt samhälle har även fått sin skyddskår av bortåt ett 30—tal män, de flesta ungdomar. Ledare är bidragande kommunalsekretären Johan Ahlqvist. Att kommandospråket är estniskan är förklarligt och t. o. m. försvarligt men att svenska ungdomar, av vilka en god del knappast förstår ett ord estniska, även skola inlära estniska sånger under exercisen förefaller mindre tilltalande för svenska öron. Det gives ja mer än nog lämpliga svenska militärsånger.

De senaste stormarna hava förorsakat haverier även vid våra kuster. Så har jakten Bore gått i land i hamnen vid Busshy. På Stapelbotten står en tysk galeas på grund — manskapet räddade sig i land vid Saxby och vid Borrby drev en motorseglare i land. Besättningen två man, hade

räddat sig i land på Ramsholm, mera döda än levande. Farkosten hade blivit överseglad av en dagöbåt, berätta de förolyckade. Man gissar dock att båten varit ute i mindre lovliga ärenden. Vem vet! —

DEN GÅNGNA VECKAN.

Inrikes.

Efter många veckors letande har riksäldsten äntligen lyckats finna mannen, som åtagit sig utrikesministerposten, och det är Ado Birk, vilken från och med 1922 varit vårt sändebud i Moskva. Ado Birk är jurist och har från Estlands första självständighetsdagar varit med såväl i konstituerande församlingen som första riksdagen och dessutom en gång förr varit utrikesminister i J. Tönnessons kabinett. Tillsvi-dare är det ännu obestämd, vem som kommer att bli sändebud i Sovjetryssland i Ado Birks ställe.

Till handelsminister har dir. Uritam från Estonia handelsföreningen blivit kallad, men han har utbett sig betänketid och ännu ej besvarat kallelsen.

I Dorpat avslutades målet mot fem studenter, vilka stått anklagade för att ha deltagit i kommunisten Heidemanns anfallsorganisations verksamhet. Rätten dömde två av de anklagade, Wachtmann och Eher, till 8 års och tre, Nael, Tulp och Lipstal till 6 års tvångsarbete.

Riksäldsten mottog en arbetar-delegation vilken överlämnade en skrivelse, vari hänvisas till att under de sista åren minimi utgifterna för uppehåll betydligt förstörats, men arbetslönerna äro trots det lika låga som 1921. Riksäldsten mottog skrivelsen och lovade taga den till behandling vid regeringsmötet.

Svensk militärflygare var tvungen landa på Dagö för en reparation av flygmaskinen. Efter fullgjord reparation fortsatte flygmaskinen sin färd, men råkade ut för häf-

tig storm. Medveten om att den ej ägde bensin nog att i sådant väder taga sig över Östersjön tog flygaren kurs på Ösel och landade vid Arensburg, varifrån den avhemptades av en svensk militärbåt.

Härvid hade Arensburgs stad och Ösels kretsförvaltning anordnat mottagning för svenska marin-er.

Utrikes.

Locarnokonferensen den 6—16 oktober har bevisat hur förhållanden mellan Tyskland och Väst-Europa ha förändrats. Vid fredsfördraget i Versailles underhandlades icke ens med Tyskland, utan tillkallades senare blott för att underteckna och mottaga fredsfördraget. Det var första gången efter kriget som nu Tysklands representanter voro likställda konferensmedlemmar med västmarkternas representanter och som man ser sysselsätter sig nu världspressen med konferensens lyckosamma resultat och dennes närmare innebörd och betydelse. Sundsv. P. skriver bland annat:

Den Poincaristiska riktningen i Frankrike ser emellertid i Locarnobesluten ett första tecken till den fransk-engelska alliansens jordande och Versaillesfördragets snara sönderrivande.

Den Engelska pressen är idel lovord över Chamberlain och hoppfullhet beträffande den närmaste framtiden. Det är, heter det, nu som förr, brittiska folkets önskan, att göra slut på en period av ömsesidigt misstroende och kapprustning för att stärka gamla vänskapsförbindelser och att i Europa avlägsna fördomar och animositet, som dominerat.

Den belgiske socialisten Vandervelde profeterar om en framtida vidsträckt tullunion mellan Frankrike och Tyskland, omfattande hela Väst-Europa och socialisten Loepe, tyska riksdagens talman, ser i pakten en framtidsbild av "Europas förenta stater" med alla gränser utplånade.

Den sannolikt nyktraste uppfattningen av händelsen uttryckes av Chamberlain, som i en intervju framhåller, att det visst icke är säkert, att konferensen skulle leda till evig fred och att ingen invaggar sig i den tron, men dock är mycket vunnit genom densamma.

Under det Västeuropa sålunda andas frid och försoning, åtminstone för det innevarande ögonblicket — som erbjuder misstänkta beröringspunkter med det sedermera saligen avsmnade Geneveprotokollets första entre i denne ofullkomliga och vrånga värld — står vid dörren till öster den Mefistoliknande representanten för Sovjetrysslands diplomati M. Tjitjerin och grinar illa. Tjitjerin har uttalat, att han anser Tyskland genom sitt inträde i N. F. ha begått ett mycket svårt fel, som blir svårt att reparera. Tjitjerin hoppades, att Tysklands beslut icke skulle vara definitivt. En kontinental politik bör, anser han, bedrivas utan England, vars medlareroll i Europa han icke vill erkänna.

Tysklands intagande i Nation. Förb. lär komma att ske vid årsammanträdet den 7 dec.

Luther och Stresemann mottogo representanter för Rhenprovinserna samt gjorde dem meddelanden rörande innebörden av de resultat som vunnits i Locarno. Stresemann uttryckte den övertygelsen att Kölnzonen kommer att utrymmas i mitten av november. Rhenländarna förklarade sig ganska tillfredsställda med resultatet i Locarno under förutsättning att löftena beträffande lindringar i ockupationsbesvären verkligen uppfylldes under den närmaste tiden.

Rundradio är ej endast sagor och vacker musik.

Gör i en framtid lokomotiv, motorer och husor onödiga.

Svenska Dagbladets Londonkorrespondent meddelar:

Den bekante professorn A. M. Low uppdrager i en tidningsartikel en framtidsbild av den trådlösa eran. Det är nu möjligt att smälta ett järnstycke på flera fots avstånd genom induktiv energi, och professorn motser den tid, då fabriker icke behöva några ugnar, tåg inga lokomotiv och

automobiler, aeroplan och luftskepp inga motorer.

Hushållsgöromål drivas med rundradio, ty, säger professorn, rundradio betyder icke endast sagor, berättade av snälla farbröder, och vacker musik.

Under tiden är man här i landet fullt belåten med den nuvarande motoreran, som under senare åren karaktäriserats av ökad åtgång på bilar samt av erfarna och oerfarna chaufförer. Enligt en på måndagen publicerad statistik beräknar man att 4,000 personer blivit dödade på 12 månader och 1000,000 skadade. Dessa siffror tala för sig själva. Regeringen förbereder också en utredning angående motortrafiken.

Revals torgrpris

Hela svin . . .	per pund	Emk.	47—50
Gädda	" "	" "	20—25
Abborre	" "	" "	18—20
Strömming	" "	" "	10—12
Wassbuk			
(Kilo)	" "	" "	10—15
Smör	" "	" "	90—125
Mjök	" stop	" "	18—20
Ägg	" par	" "	20—24
Rägmjöl	" pud	" "	290—300
Havre	" pud	" "	240—275
Potatis	" stop	" "	7—8

MÉRIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÅT MOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåslamps-
eller magnetändning

AKTIEBOLAGET

FREDR. WAGNER

STOCKHOLM

VASAG. 48.

Svedala

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Stålgjutgods.

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERIE. 52, 76, 203, 4, 60 & 183.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 å 2½ kg, finnes till salu hos alla specerihandlare.

BIL-TRANSPORTER
verkställes av
A.-S. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr. 4339

till angränsande statssamhällen, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.

Penningkurser

Revals börs 28 okt. 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	1804	1819
100 rentmark	—	8850	8975
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	100	10.000	10.100